
ŽIVLJENJE IN DELO VIDE TAUFER

V pričujočem članku bomo obudili spomin na življenje in delo pesnice Vide Taufer (1903–1966), ki je začel kljub obetavnim kritikam za časa življenja po njeni smrti naglo bledeti. Vida Taufer, ki jo odlikuje iskrena, pristno občutena in uglašena lirika, iz katere je čutiti usodo in miselnost prenekatero slovenske ženske, rojene v prvi polovici dvajsetega stoletja, se v novejših literarnih zgodovinah in pregledih pojavlja le še mimogrede, zgodi pa se celo, da je sploh ne obravnavajo.

1 Iz življenja Vide Taufer

15. junija 2003 je minilo sto let, odkar se je rodila Vida Taufer, pesnica, ki je bila od srede tridesetih pa vse do začetka šestdesetih let prejšnjega stoletja pogosto uvrščana med naše najboljše pesnike in pesnice. Po smrti leta 1966 pa je začel spomin nanjo in na njeno ustvarjanje naglo bledeti. Slovenska literarna zgodovina jo je obravnavala vedno bolj površinsko in mimogrede. Ker je bilo o Vidi Taufer po njeni smrti nasploh objavljenega silno malo, se zdi prav, da se ji ob stoletnici rojstva natančneje posvetimo.

Vida Taufer se je rodila 15. junija 1903 v rudarskem naselju Toplice pri Zagorju ob Savi v razmeroma bogati družini. Oče je bil poslovni mož – lastnik kamnoloma in apnenic ter hišni posestnik. Ker je družina premogla veliko knjižnico, se je Vida Taufer že zelo zgodaj srečala z literaturo, še posebej všeč so ji bile pesmi naših pesnikov, ki jih ji je ves navdušen prebiral oče. Nanjo so naredile velik vtis. Mati pa ji je vcepila ljubezen do narave. V takem okolju se je deklici zgodaj izoblikoval estetski čut, hitro pa se je pokazala tudi njena občutljiva nrav. Že v petem razredu ljudske šole je kovala verze in njen takratni učitelj je zaslutil silen pesniški dar. Leta 1916 jo je oče vpisal na ljubljanski licej. Upal je, da ga bo njegova prvorojenka kasneje dopolnila z gimnazijo in si tako omogočila študij medicine. Tudi na liceju se je odraščajoča Vida Taufer predajala pesnikovanju in kmalu izdala kar dve rokopisni zbirki pesmi. Njen pesniški talent so občudovali tudi učitelji in jo vzpodbujali. Potem pa so se začeli hudi časi. Leta 1919 je nenadoma zbolela za težko špansko gripo, prava tragedija pa se je zgodila leta 1921, ko sta ji umrla oba starša. Kot najstarejši izmed petih otrok ji je pripadla skrb za osirotelo družino ter hkrati tudi gmotna

odgovornost. Da bi čim prej dosegla poklic, se je vpisala na učiteljskišče v Mariboru (sanje o medicini so se razblinile) in leta 1923 je maturirala ter se takoj zaposlila kot učiteljica v Zagorju, kjer pa se nikakor ni počutila dobro. Tudi pesniška moč ji je usihala. Iz kraja, kjer je zadnja leta doživela toliko hudega, se je zato leta 1928 preselila v Stično na Dolenjskem. Sredi čudovite dolenjske pokrajine se je kmalu udomačila. Ob učiteljevanju je v samotnih urah občudovala lepoto narave, ki ji je končno spet dala inspiracijo za pesnjenje. Čeprav je z vedno večjo grenkobo ugotavljala, na kako nezavidljivi ravni je položaj ženske v družbi, je kazalo, da bo vendarle zaživela lepše. Njene pesmi so nenadoma začele izhajati v številnih revijah, leta 1933 jo je Anton Vodnik kot edino žensko avtorico sprejel v antologijo *Slovenska sodobna lirika*, leta 1939 pa je izšla njena prva tiskana pesniška zbirka *Veje v vetru* in leta 1941 še *Križev pot*. Pri bralcih in kritikih je bila lepo sprejeta. Za *Veje v vetru* je prejela celo banovinsko nagrado. A ko se je skoraj že umirila, je znova udarilo – druga svetovna vojna in avgust leta 1944, ko je hišo, v kateri je živela, zadela sovražnikova bomba. Kot po čudežu je preživela in se vsa zlomljena zatekla k brezposelni sestri v Ljubljano. V tem času je še izvedela, da je v partizanih padel brat. Po vojni jo je k sebi vzela ena njenih redkih prijateljic Lili Novy. Pri njej se je duševno strta začela spet počasi vključevati v življenje, pesmi, ki jih je vse skozi pisala, so se spet pojavile v revijah in časopisih, pripravila je tudi novo pesniško zbirko *Izbrani listi*, ki je izšla leta 1950. V tem času se je poskušala celo v pesnjenju za mladi rod. Kmalu pa so se spet začele težave. Odnosi z Lili Novy so se zaostriili. Karakterja sta bila pač preveč različna. Rahločutna Vida Taufer je ob energični Lili Novy hudo trpela. Poleg tega jo je začelo izdajati še zdravje. Leta 1958 se je telesno že zelo oslabela preselila v dom starostnikov na Bokalce pri Ljubljani. S seboj je nesla kup pesmi, ki jih je uredila v še zadnjo pesniško zbirko *Svetli sadovi* (1961). Po tem letu se ji je zdravstveno stanje le še slabšalo. Prikovana na posteljo se je ob pisanju pesmi, ki so ji še edine krajšale čas, mučila vse do 18. oktobra leta 1966, ko je umrla.

2 Poezija Vide Taufer

Pesniško ustvarjanje Vide Taufer lahko razdelimo na pet obdobij, čeprav pesmi iz zadnjega, torej petega obdobja, niso bile objavljene in jih je pesnica pisala le še zase.

Iz prvega obdobja, ki traja nekako do leta 1931, so ohranjene le pesmi, ki so izhajale v revijah *Preporod*, *Dom in svet*, *Kres*, *Trije labodje* in *Ljubljanski zvon*. Rokopisni zbirki se nista ohranili. Za to pesnično prvo ustvarjalno obdobje so značilne drobne ljubezenske in socialne pesmi v prozi, ki kažejo, da je pesnica očitno stopala iz sveta brezskrbnega otroštva v svet odraslih. Čas je za prva razočaranja, tako v ljubezni kot tudi ob spoznanju družbe, v kateri biva.

Ciklame

*Vsa polna je soba
rudečih ciklam
in žalostne*

*v vazah bledijo
in čakajo
tebe neznanega.*

Življenje (2. pesem cikla)

*Da, to ste možje
ponosnih obrazov
in trdih src.*

*Vi ne poznate
življenja
in bede ljudi.*

*S smelim korakom
neusmiljeno stopate
preko trpinov
po blatu vsakdanjosti.*

Iz pesmi veje nemir, strah, tesnoba, razočaranje, spoznanje, da svet pač ni tak, kot si ga je pesnica mogoče predstavljala v varnem naročju staršev. Prve dosegljive pesmi so še vse v prostih nerimanih verzih. Mnogokrat so videti kot osnutki v prozi, kot hipne domisljice, ki prihajajo iz pesničine zavesti. Včasih dajejo vtis neizoblikovanosti, sicer pa se že v teh zgodnjih pesmih kaže pesničina silna iskrenost, čustvenost, neposrednost in občutljiva duša. Že v teh pesmih Vida Taufer razkrije sebe, vse svoje bolečine in hrepenenja. Leta 1927 pa je *Ljubljanski zvon* objavil pesem *V morju lana*, ki pa že kaže premik v njeni liriki. Svobodni ritem brez blagoglasne rime je sicer še ostal, v tri neenake kitice podaljšana pesem pa preseneča z bogastvom okrasnih pridevkov in barvitostjo.

Drugo obdobje lahko zamejimo z letnicama 1931 in 1939. V tem času, ko se je Vida Taufer udomačila v Stični sredi čudovite dolenske pokrajine, je doživelo njeno pesništvo pravi razcvet. Veliko je objavljala (*Ljubljanski zvon*, *Dom in svet*, *Ženski svet*, *Naš rod*, *Sodobnost*, *Luč*, *Kraljestvo božje*, *Roditeljski list*, *Božji vrelci*, *Naš dom*, *Mladika*, *Dejanje*) in leta 1939 je izšla pesniška zbirka *Veje v vetru*, ki prinaša štiriintrideset pesmi. Njene pesmi so zbudile pozornost kritikov, začeli pa so jo tudi prevajati. Temeljna značilnost večine pesmi je, da se iz njih zrcali podoba v duši ranjene, obnemogle, po lepšem, drugačnem življenju hrepeneče ženske, bolešno tavajoče po sami sebi. Pesnico še kar naprej spremlja trpki nesporazum z življenjem in postaja njena glavna značilnost. Je vsa nežna in plaha, vdana in žalostna, ranljiva in brez obrambe. Sicer se ne zapira pred življenjem, a vanj vendarle ne more dokončno stopiti. Obsojena je na životarjenje. Pogosto si išče odrešitve. V želji po ljubezni in toplini v svetlih višinah strmi proti Bogu ali pa se bolj in bolj zateka v čudoviti svet narave, tudi v spomine.

Žena

*Jaz sem le trta,
a ti si drevo,
kako bi te vsega ovila!
Jaz sem le zemlja,
a ti si nebo,
kako bi brez tebe molila?*

*Sence boleče ječijo z menoj,
na tebi se sonce leskeče.
Zvezde velike zvenijo s teboj,
na meni še cvetje trepeče.
Jaz sem le trta,
a ti si drevo,
kako bi te vsega ovila!*

*Jaz sem le zemlja,
a ti si nebo,
kako bi brez tebe molila?*

Magdalena (3. pesem cikla)

*Klečim ob tebi, mir me je prevzel.
Na vzhodu se je zarja zableščala.
Vonj mirt se usiplje tiho čez pepel,
čez zrna, ki so v žari vzplapolala.
Tvoj glas poslušam, ti si kakor cvet,
občutim te, sladkost se je razlila
čez moj obraz. Razjasnil si pogled.
Tema noči je pred teboj minila.*

*Ljubezen diham, polna sem besed,
ki so jih tvoja usta govorila.
Ob tebi, Jezus, je izginil svet
in s tvojo lučjo sem se prebudila.*

Planjava

*Luč, nebo, spominčice na trati,
ob razorih pladnji sočne trave.
Vsak bi hotel se po njih igrati,
bresti z lučjo po brsteh planjave.*

*Vsa grivina bilja se leskeče.
Predvečer ob vetru vztrepetava,
tisoč bitij, tisoč sanj trepeče,
vonj pomladi v dihu trave plava.*

*Slišim pesem, lije po planjavi,
luči, travi, cvetju tke pozdrave.
Vsi obrazi so nocoj sanjavi.
Sonce se zamika čez daljave.*

Po pesmih iz prvega ustvarjalnega obdobja, ko se je Tauferjeva izpovedovala v prostih nerimanih verzih, so pesmi po letu 1930 v glavnem drugačne. Zdaj namreč prevladujejo v kitice členjene pesmi (največ je trikitičnih). Posamezne kitice so zgrajene iz treh do sedmih največkrat deset- ali enajstzložnih verzov, melodija verza se ji najpogosteje zlije v jambe, rima je največkrat prestopna, tudi oklepajoča. Na ravni besednega in stavčnega ali sintaktičnega stila dajejo posebno polnost njeni poeziji okrasni pridevki (*mehke peroti, svetla luč, voščena bleda roka, ognjen okvir, rumena lepota ...*), poosebitve (*zelena pokrajina spi, sonce se smeje, mak sanja, nebo molči in strmi ...*) ter svojevrstne primere (*roka je lepa ko telo otroka, življenje je piščal brez zvoka, srce je bolni veter sredi trav, čoln se ziblje ko peruti čaplje ...*). V okviru figur je v ospredju ogovor ali apostrofa, tudi vzklik je kar pogost, izmed logičnih figur pa je najočitnejša antiteza ali nasprotna stava (*jaz sem trta : ti si drevo, večer šepeče rahlo : mene trga divja bolečina, jaz sem noč : ti si sonce ...*).

Naslednje obdobje pesničinega ustvarjanja je moč zamejiti z letnicama 1939 in 1951. Po zbirki *Veje v vetru* poezija izpod peresa Tauferjeve ni zamrla. Vse do kulturnega molka med drugo svetovno vojno so njene pesmi objavljale revije *Ženski svet, Naš rod, Razori, Modra ptica, Dejanje*, po osvoboditvi pa se je oglašala v *Mladem svetu, Razgledih, Kmečki ženi* in v *Naši ženi*. Leta 1941 je izšla še knjižica *Križev pot* z ne več le osebno pesniško izpovedjo, ampak s kolektivno pesmijo, nekakšno liturgično molitvijo, ki jo je avtorica ustvarila ob slikah slovenskega baročnega slikarja Fortunata Berganta (1721–1769), ki predstavljajo križev pot. Knjižica vsebuje štirinajst Bergantovih slikarij in šestnajst pesmi Vide Taufer (uvodna, sklepna in štirinajst postaj). V teh pesmih se je pesnica vsa zlila z neizmerno skrivnostnostjo dogajanja na poti na Kalvarijo ter z vero svojega ljudstva. Ob deveti postaji se ji je na primer zapisala taka pesem:

*Na vrh Kalvarije so že dospeli,
pod križem tu se Kristus tretjič zgrudi,
do dna srca je od bridkosti strt.
Vsa zemlja mu je zdaj mrtvaški prt.
Do smrti mučimo ga v zmoti hudi,
o da bi vsaj njegovo bol umeli!*

Zelo zanimiva je v svoji dognanosti pesniška forma. Vsaka pesem je sestavljena iz šestih verzov, ki so z rimami tako povezane med seboj, da se stikata prva in zadnja, druga in predzadnja in srednji dve. V taki obliki šestvrstičnic je pesnica pospremila Kristusa na Kalvarijo. Ves ciklus se podreja veličini dogodka na njej. Stvaritev je doživela celo uglasbitev skladatelja Matije Tomca in predvajanje na ljubljanskem koncertu. Po vojni, leta 1950, pa je luč sveta ugledala še pesniška zbirka *Izbrani listi*, ki je poleg pesmi iz zbirke *Veje v vetru* prinašala še lepo število novih. Pri branju le-teh lahko ugotovimo, da je ostala motivika tistih starejših osnovno gibalo pesničinega izpovedovanja, torej ljubezen in smrt, hrepenenje in razočaranje. Iz pesmi se še vedno zrcali podoba po sebi bolešno tavajoče ženske, ki se nikakor ne poravna z življenjem, ga ne sprejema in se tudi ne more in ne zna boriti z njim. Vedno znova se zateka v samoto, utaplja se sama vase, potuje v globine razbolele duše. Vendar pa se v teh svojih globinah vedno manj ozira v onstranstvo. Vse več je razmišljanj o lastni usodi in nasploh o usodi ljudi tukaj in zdaj.

Bolečina

*Ne daj razrušiti nikoli,
kar sije ti na dnu srca;
četudi v temni težki boli
vsa tvoja duša trepeta.*

*Saj prišel konec bo trpljenja
in konec težkih bo prevar,
zasmeh ljudi nekje se jenja,
iz teme vzklije svetel žar.*

*Zato pa nosi, tiho nosi
vse breme svojega gorja;
in nikdar več ljudi ne prosi
ljubezni ne usmiljenja!*

Tudi njena ljubezenska pesem izgublja nadzemeljski sij, ko se prevesi v erotično globino.

Krila

*Zapredi me med niti svojih sil,
zajeli so viharji me ognjeni;
na tvojih rokah rastem ko plameni,
četudi sem le veslo ptičjih kril.*

*Vso tvojo pesem čutim na dlaneh,
ovija me ko bele kite cvetja
in v jutranja prečista razodetja
se siplje sonce in tvoj žgoči smeh.*

*Oh, saj je le samotne duše klic!
Poletna jutra plavajo v višini
in z njimi se potaplja po sinjini
niz mojih misli kakor krila ptic.*

Četrtri del *Izbranih listov* pa sestavljajo pesmi, skozi katere se v veliki meri kaže čas, v katerem so nastale, a se je pesnica tudi tu trudila ostati sebi zvesta (Bratu, Deklica v mesečini, Jasmin, Rože, Žrtvam, Tovariš, Pomlad). Četudi obravnavajo te pesmi tematiko iz časa narodnoosvobodilne borbe ter čas obnove po njej, je pesnici še v veliki meri uspevalo ostati v območju osebnih vtisov. A vendar se splošni miselnosti povojnih let, ko se je dan za dnem slavilo žrtve, ki so padle za domovino, ko se je opevalo tovarištvo in udarniško delo, tudi ona ni mogla čisto izogniti. Še posebej pesmi iz povojnega časa, ki jih je pustila v revijah in v katerih je bila »aktualna«, postajajo neosebne in stilno šibke. Sicer za pesmi iz zbirke (tudi novejše) še velja, da ji posebno polnost dajejo številni okrasni pridevki (*otožni vzdih, trudno srce, blede nebo, tiha sreča ...*), pogoste poosebitve (*misel je razgrebla črna tla, češmin oči odpira, poletna jutra plavajo ...*) in zanimive primere (*duša sije kakor zvezda, na tvojih rokah rastem ko plameni, vsa trepetam ko v vetru rahli trsi ...*).

V četrtem obdobju, ki ga je moč zamejiti z letnicama 1951 in 1961, se je Vida Taufer po izletu v aktualistično liriko znova zatekla k sebi. Ob težavah s sostanovalko

Novyjevo pa z boleznijo se je poglobila vase, v svoj intimni osebni svet, v samotno misel o življenju in smrti. Objavljala je sicer manj (*Naša žena, Obzornik, Nova obzorja, Naša sodobnost, Novi svet, Rodna gruda*), vendar pa je leta 1961 izdala še zadnjo pesniško zbirko *Svetli sadovi*, v kateri je izšlo petintrideset pesmi, ki so nastale izključno po letu 1950. V pesmih so spet v ospredju elegično obarvani motivi do najbližjih, razmišljanja o človekovem poslanstvu in njegovi usodi, spomini, motivi samote, smrti, pesniškega iskanja ... Vendar gre v pesmih s takimi motivi pesnica vedno bolj v smer refleksije oz. meditacije, ki jo je sicer začela stopnjevati že v *Izbranih listih*. Pesmi so razmeroma nezahtevne, podložene z dokaj vsakdanjimi miselnimi spoznanji. V njih je resda zaznati upad metaforične zmogljivosti, vendar za vsakim, še tako priložnostnim verzom, stoji resničen čustven vzgib. Poleg takih pesmi pa so v zbirki spet tudi številne impresije z izrazitim melanholičnim občutjem, ki ji dajejo še poseben pečat. V njih vedno znova prevladujejo motivi različnih letnih časov, zlasti jeseni in pomladi, večerni motivi, motivi propadanja v naravi idr.

Nevidni zid

*Nevidni zid vetrov
ustavlja mojo pot,
ne morem več od tod.*

*Napori so zaman,
vsa strta sem od ran
in bolna že od zmot.*

*Globok postaja dan.
Le kam naj stopim, kam?
Od boli trepetam.*

*Bolesten, strt nasmeh
trepeče na očeh,
če jočeš v stiski sam.*

*V teh sivih mračnih dneh
mi zaživi še zdaj
mladosti moje kraj.
Sred vetrnih tokov
želi srce domov,
ne more več nazaj.*

Večer

*Že dih glicinij polni zrak
in tiho se večer preliva,
temen je kakor siv oblak.*

*Vse tišji je njegov korak,
v cvetoče drevje naglo sega,
zavijajoč ga v rahli mrak.
Ustavlja se na strehah koč,
počasi k črni grudi lega,
srebrne strune zibajoč.*

*Temnejša je njegova moč,
v sen se zamika siva njiva,
na zemljo stopa majska noč.*

Če se ustavimo ob zunanji zgradbi, ugotovimo, da pesnica še kar vztraja pri členjenju pesmi na kitice, a je, glede na prejšnje zbirke, opaziti pestrejšo oblikovanje. Poleg štirivrstičnic in sonetov se pogosteje pojavijo še dvovrstičnice, tudi kitice s petimi, šestimi, osmimi, celo desetimi verzi. Verze pesnica še vedno bogati z okrasnimi privedki (*svetla luč, smrtna bol, siv pepel, žalostna samota ...*), pogoste so primere (*vsak gori in dogori ko sveča, večer drhti ko voda vrh posod ...*) in personifikacije (*mrak temne sence riše, jesensko listje v vetru poplesava, sonce veje smrek objema ...*), a resda je, kot smo že omenili, predvsem v refleksijah že čutiti postopno usihanje pesniške moči. V okviru figur spet prevladujejo ogovorne, akumulacijskih razen asindetona v dveh pesmih ni zaslediti, v okviru logičnih figur pa se v določenih pesmih pojavi antiteza ali nasprotna stava.

V letih 1961–1966 pa Vida Taufer ni več mogla v javnost. Pesnila pa je vse do zadnjega, zase. Ko ni več mogla sama zapisovati verzov, je le-te narekovala strežnici v domu in ta jih je marljivo zapisovala. Tako rekoč umrla je s pesmijo na ustih.

3 Vida Taufer – mladinska ustvarjalka

Poleg pesnjenja za odrasle pa se je Vida Taufer poskušala tudi v ustvarjanju za mladi rod. Med letoma 1951 in 1954 je namreč objavljala v *Cicibanu*, *Pionirju*, *Galebu*, *Pionirskem listu* ter v *Ljudski pravici*. Vendar pa se v tem literarnem žanru ni najbolje znašla. Vse preveč se je zatekala v opisnost, pesmice so programske, preveč očitno didaktične. Preveč očitno se je naslonila na čas, v katerem je pesnila. Gre za čas graditeljstva, čas, v katerem se je še posebej poudarjala pridnost, pomembnost dela, učenja, pomen skupnosti, udarništvo. Ob poudarjanju tega je pozabila na komičnost, na besedne igre, miselne preobrate, kar je za pritegnitev otrokove pozornosti nujno. Nasičeno z moralizirajočimi monologi in dialogi je tudi dramsko delo *Mojca in živali*, predelava znane koroške ljudske pravljice o Mojci Pokrajculji, ki jo je Vida napisala skupaj z Lily Novy in je izšlo leta 1950. Igri, sestavljeni iz uvodne slike ter še iz šestih slik, manjka dramatičnost, ni pravega odrskega dejanja, pogrešamo pa tudi domiselne odrske efekte, saj jih iz didaskalij ni razbrati.

4 Kritiški odmevi na pisanje Vide Taufer

O ustvarjanju Vide Taufer je bilo največ napisanega v revijah in časopisih. Tam se je kritika njene poezije pojavljala dosledno, obravnavali so jo ob vseh izidih zbirk.¹ Skoraj brez izjeme so o njenih pesmih pisali pozitivno, celo z občudovanjem. France Vodnik je leta 1939 v *Obzorjih* o njeni poeziji med drugim zapisal:

¹ Ob izidu pesniške zbirke *Veje v vetru* so se literarni kritiki oglašali v *Modri ptici*, *Jutru*, *Slovcu*, *Ženskem svetu*, *Večerniku*, *Franjevačkem vijesniku*, v *Dejanju*, *Obzorjih*, *Slovenski mladini* in v *Sodobnosti*, o knjižici *Križev pot* se je pisalo v *Naši knjigi* in v *Slovcu*, ob izidu *Izbranih listov* so literarne ocene in kritike izhajale v *Ljudskem tedniku*, *Slovenskem poročevalcu*, *Delavski enotnosti*, *Ljudski pravici*, *Naši ženi* in v *Novih obzorjih*, ob izidu pesniške zbirke *Svetli sadovi* pa v *Naši sodobnosti*, *Naših razgledih*, *Prosvetnem delavcu* in v *Novih obzorjih*.

Njena poezija ni več niti začetniška niti epigonska, ampak predstavlja v resnici dragocen donesek k naši liriki, v kateri bodo njene pesmi slej ko prej zavzele svojsko mesto ter se bodo vsaj nekatere izmed njih nedvomno ohranile kljub vsem menjavam časov, okusov in struj. (Vodnik 1939: 447–48.)

V *Jutru* je bil nad Vidino poezijo navdušen Božidar Borko:

V pesmih Tauferjeve se nekako uravnovešata glasbeni in likovni element lirike in v tem je velika prednost njene lirike pred večidel opisno in retorično poezijo njenih prednic na slovenskem Parnasu. (Borko 1939: 9.)

Še leta 1962 da Kajetan Kovič v *Naših razgledih* njeni poeziji vse priznanje, ko med drugim zapiše:

/Pesniški svet Vide Taufer ni obsežen, je pa vedno pesniški svet, samostojna, avtonomna pokrajina med drugimi pesniškimi svetovi /.../ /T/o /je/ mirna, čista in lepa poezija /.../ vredna vse naše pozornosti in ji v zgodovini slovenske lirike dvajsetega stoletja pripada trajno mesto. (Kovič 1962: 251.)

Le tu in tam je pesnici kdo očital (res upravičeno) motivno ozkost in včasih že enoličnost v obliki, v glavnem pa so kritiki poudarjali iskrenost, pristnost občutja in uglašenost njene poezije. Neredko so jo postavljali v vrsto naših najboljših lirikov.

V literarnih zgodovinah in pregledih pa so Vido Taufer, še posebej v zadnjih desetletjih, obravnavali vedno bolj površno in mimogrede. Malo več prostora so ji namenili edino Boris Paternu leta 1967 v knjigi *Slovenska književnost 1945–1965*, Anton Slodnjak leta 1968 v knjigi *Slovensko slovstvo* in Lino Legiša leta 1969 v *Zgodovini slovenskega slovstva VI*, zelo na hitro pa so ustvarjalno delo Vide Taufer ošvrknili v letih 1975 in 1999 Franc Zadavec v knjigah *Zgodovina slovenskega slovstva 7* in *Slovenska književnost II*, leta 1975 ponovno Anton Slodnjak v knjigi *Obrazi in dela slovenskega slovstva*, Janko Kos pa je v *Pregledu slovenskega slovstva*, pomembnem priložniku za pouk književnosti v slovenski osnovni in srednji šoli, podal le še naslednjo, celo napačno ugotovitev:

Vida Taufer (1903–1966) je gojila manj intenzivno ljubezensko in socialno liriko, značilnejše so bile pesmi na religiozne motive (*Križev pot*, 1941). (Kos 2002: 340.)

Zgodilo se je tudi, da je ostala lirika Vide Taufer povsem prezrta.² Nasploh je bilo o nekoč cenjeni pesnici po njeni smrti zapisanega in objavljenega silno malo. Še najbolj je, tudi posmrtno, s svojimi pesmimi prisotna v antologijah slovenske lirike, čeprav se zgodi, da jo tudi te (predvsem novejše) mimogrede spregledajo.³

² Pesnico Vido Taufer sta iz pregleda izpustila Franc Zadavec in Jože Pogačnik v knjigi *Zgodovina slovenskega slovstva* (1973), Franc Zadavec je ni uvrstil v knjigo *Slovenska besedna umetnost v prvi polovici dvajsetega stoletja* (1974), Denis Poniž pa ne v pregled *Slovenska lirika 1950–2000* (2001), čeprav je pesnica še po letu 1950 izdala kar dve pesniški zbirki.

³ Spregledana ostane v leta 1970 izdani antologiji *57 pesmi od Murna do Hanžka* (ur. Tomaž Brejc, Tomaž Šalamun), v antologiji *Antologija slovenske poezije: po izboru sodobnih slovenskih pesnikov*, ki je izšla leta 1990, in v leta 1993 izdani antologiji *Sončnice poldneva: antologija slovenske poezije* (ur. Drago Bajt in Peter Kolšek).

5 Sklep

Vida Taufer je nedvomno prispevala bleščeč kamenček v bogat mozaik slovenske literarne zgodovine. To so ji napovedovale tudi časopisne in revijalne kritike, ko je predstavljala svoje pesniške zbirke. Neposrednost izpovedovanja pesničine ranjene duše, njene impresije iz narave in čut za preprosto, a lepo oblikovanje stihov – vse to je očaralo številne bralce. Slog njenih pesmi vseskozi zbuja vtis izredne čistosti in poetičnosti in prav tako pretehtanosti. Zanimivo je, da je pesnica po prvih pesmih v prostih nerimanih verzih kasneje iznašla svojevrsten lasten izraz, ki ga do konca zlepa ni spreminjala. Prav trudila se je, da ne bi podlegla ne času ne modi. To se ji je pripetilo le v redkih priložnostnicah in pri ustvarjanju za mladi rod, kjer se resda ni najbolje znašla. Kljub obetavnim napovedim kritike, kljub dokaj vestnemu vključevanju njenih pesmi v številne antologije, celo tuje, pa je ime Vide Taufer v šestdesetih letih prejšnjega stoletja začelo vztrajno toniti v pozabo. Predvsem v literarnih zgodovinah se njeno ime pojavi zgolj mimogrede.

Viri in literatura

Antologija slovenske poezije: po izboru sodobnih slovenskih pesnikov. *Nova revija* IX/100 (1990).

Bas, Angelo, 1950: Izbrani listi Vide Tauferjeve. *Ljudski tednik* V (24. november 1950). 9.

Berger, Aleš (ur.), 1997: *Slovenski pesniki o cvetju*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Borko, Božidar, 1939: Dve knjižici poezije: Silvin Sardenko, *Izbrane pesmi II* – Vida Taufer, *Veje v vetru*. *Jutro* XX (25. maj 1939). 9.

Borko, Božidar, 1963: Jubilej pesnice Vide Taufer. *Naši razgledi* XII (22. junij 1963). 240.

Boršnik, Marja, 1948: *Pregled slovenskega slovstva*. Ljubljana: Slavistično društvo.

Boršnik, Marja, 1962: *Študije in fragmenti*. Maribor: Založba Obzorja.

Boršnik, Marja, 1963: O Vidi Tauferjevi: ob njeni šestdesetletnici. *Naša žena* XXIII/7–8. 252.

Boršnik, Marja, 1966: Vida Tauferjeva. *Delo* VII (20. oktober 1966). 7.

Boršnik, Marja, 1966: Nit se je utrgala. *Naša žena* XXVI/12. 419.

Boršnik, Marja, 1966: In memoriam: Vida Taufer. *Sodobnost* XIV/12. 1235–1248.

Brejc, Tomaž in Šalamun, Tomaž (ur.), 1970: *57 pesmi od Murna do Hanžka*. Maribor: Založba Obzorja.

Debeljak, Tine, 1937: Pogovor s pesnico Vido Taufer. *Slovenec* LXV (6. junij 1937). 9.

Debeljak, Tine, 1939: Nova pesniška zbirka: Vida Taufer: *Veje v vetru*. *Slovenec* LXVII (6. april 1939). 8.

Debeljak, Tine, 1941: Vida Taufer: *Križev pot*. *Slovenec* LXIX (23. december 1941). 5.

Debeljak, Tine, 1942: Pogovor s pesnico Vido Taufer ob priliki »Križevega pota«. *Slovenec* LXX (31. januar 1942). 3.

Glazer, Janko (ur.), 1952: *Jaz in ti: pesmi o ljubezni*. Maribor: Založba obzorja.

Gspan, Alfonz, Munda, Jože in Petre, Fran (ur.), 1980–1991: *Slovenski biografski leksikon – četrta knjiga*. Ljubljana: SAZU.

- Grafenauer, Niko, 1962: Vida Taufer, *Svetli sadovi. Naša sodobnost* X/8–9. 843–844.
- Janc, Blanka, 1950: Vide Tauferjeve »Izbrani listi«. *Slovenski poročevalec* XI (18. november 1950). 2.
- Janež, Stanko, 1951: Dve pesniški zbirki. *Delavska enotnost* VII (9. marec 1951). 8.
- Janež, Stanko, 1953: *Pregled zgodovine jugoslovanskih književnosti: prva knjiga. Slovenska književnost*. Maribor: Založba Obzorja.
- Janež, Stanko, 1964: *Pregled slovenske književnosti*. Maribor: Založba Obzorja.
- Kajzer, Janez, 1965: Svet ene same sobe: tihi stih Vide Tauferjeve. *Tedenska tribuna* XIII (25. maj 1965). 7.
- Kajzer, Janez, 1973: Velike samote pesniškega sveta: Vida Taufer (1903–1966). *Jana* III/14. 15.
- Kalan, Filip in Vipotnik, Cene (ur.), 1951: *Kri v plamenih*. Ljubljana: Slovenski knjižni zavod.
- Kastelic, Jože, Šega, Drago in Vipotnik, Cene (ur.), 1970: *Živi Orfej: velika antologija slovenske poezije*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Kolšek, Peter in Bajt, Drago (ur.), 1993: *Sončnice poldneva: antologija slovenske poezije*. Ljubljana: Mihelač.
- Korner, Jeronim, 1937: Vida Taufer. *Hrvatska prosvjeta* XXIV/8. 377–378.
- Kos, Janko, 2002: *Pregled slovenskega slovstva*. Ljubljana: DZS.
- Kovačič, Marija (ur.), 1960: *Za celo leto: priručnik iger in deklamacij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kovič, Kajetan, 1962: Svetli sadovi Vide Tauferjeve. *Naši razgledi* XI (7. julij 1962). 251.
- Kranjc, Jože, 1950: Vida Taufer: Izbrani listi. *Delavska enotnost* VI (29. november 1950). 7.
- Legiša, Lino, 1939: Pesmi Vide Tauferjeve. *Ženski svet* XVII/9. 185–188.
- Legiša, Lino, 1969: *Zgodovina slovenskega slovstva VI: v ekspresionizmu in novi realizem*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Mejak, Mitja, 1951: Pesniška zbirka Vide Tauferjeve. *Ljudska pravica* XII (28. januar 1951). 4.
- Mejak, Mitja, 1951: Mladinska poezija in dramatika v 1950. letu. *Novi svet* VI/4. 371–375.
- Mejak, Mitja (ur.), 1961: *Lirika upora: izbor pesmi iz osvobodilnega boja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Mejak, Mitja, 1962: Književna kronika 1962. *Naši razgledi* XI (10. marec 1962). 94.
- Menart, Janez (ur.), 1969: *Iz roda v rod duh išče pot: izbor slovenske umetne pesmi od začetkov do današnjih dni*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Menart, Janez, 1977: *Ženska v slovenski sliki in pesmi*. Zagreb: Spektar.
- Mohorič, Milena, 1938/39: Vida Taufer: *Veje v vetru. Modra ptica* X/8. 263–265.
- Mušič, Janez (ur.), 1990: *Pesmi o mami*. Ljubljana: Založba Borec.
- NN, 1939/40: Lirika Vide Tauferjeve. *Slovenska mladina* II/6. 138–139.
- NN, 1941: Vida Taufer: *Križev pot. Naša knjiga* II/4–6. 4–5.

- NN, 1962: Intimna poezija Vide Tauferjeve. *Nova obzorja* XV/5–6. 288.
- Novy, Lili, 1940: Pesmi Vide Tauferjeve. *Sodobnost* VIII/3. 125–127.
- Novy, Lili, 1953: Ob petdesetletnici pesnice Vide Tauferjeve. *Naša žena* XII/7–8. 207–208.
- Paternu, Boris (ur.), 1967: *Slovenska lirika 1945–1965*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Pavček, Tone (ur.), 1986: *Tristo ljubezenskih: Slovenska ljubezenska lirika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Pogačnik, Jože in Zadavec, Franc, 1973: *Zgodovina slovenskega slovstva*. Maribor: Založba Obzorja.
- Poniž, Denis, 2001: *Slovenska lirika 1950–2000*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Poniž, Denis, 2002: *Beseda se vzdiguje v dim: stoletje slovenske lirike 1900–2000*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Ravbar, Miroslav in Janež, Stanko, 1960: *Pregled jugoslovanskih književnosti*. Maribor: Založba Obzorja.
- Rehar, R., 1939: Vida Taufer: *Veje v vetru*. *Večernik* XIII (15. julij 1939). 4.
- Slodnjak, Anton, 1951: Nekaj o lirski pesmi sploh in o najnovejši pesniški zbirki Vide Tauferjeve. *Naša žena* IX/3. 100–101.
- Slodnjak, Anton, 1968: *Slovensko slovstvo: ob tisočletnici Brižinskih spomenikov*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Slodnjak, Anton, 1975: *Obrazi in dela slovenskega slovstva: zgodovina slovenskega slovstva od začetka do osvoboditve*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Slovenska književnost 1945–1965*. Ljubljana: Slovenska matica, 1967.
- Slovenska književnost III*. Ljubljana: DZS, 2001.
- Smerdel, Ton, 1939: Pjesnički svijet Vide Taufer. *Franjevački vijesnik* ?/10–11. 305–17.
- Strašek, M., 1967: V spomin Vidi Tauferjevi: študentje slovenščine mariborske Pedagoške akademije. *Večer* XXIII (5. januar 1967). 8.
- Šali, Severin (ur.), 1985: *Lirika slovenskih pesnic 1849–1984*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Taufer, Vida in Bergant, Fortunat, 1941: *Križev pot*. Ljubljana: Ljudska knjigarna.
- Taufer, Vida in Novy, Lili, 1950: *Mojca in živali: Otroška igra v šestih slikah*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Taufer, Vida, [brez letnice]: *Veje v vetru*. Maribor: Tiskarna Sv. Cirila.
- Taufer, Vida, 1950: *Izbrani listi*. Ljubljana: Slovenski knjižni zavod.
- Taufer, Vida, 1961: *Svetli sadovi*. Maribor: Založba Obzorja.
- Tomc, Matija in Taufer, Vida, 1942: *Križev pot: kantata za mešani zbor, ženski zbor, alt-solo, orkester in orgle*. Ljubljana: Glasbena matica.
- Trdina, Silva, 1939: Vida Taufer, *Veje v vetru*. *Dejanje* II/5. 210–12.
- Vodnik, Anton (ur.), 1933: *Slovenska sodobna lirika*. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna.
- Vodnik, France, 1939: Vida Taufer: *Veje v vetru*. *Obzorja* II/8. 447–448.

Vodnik, France, 1951: Vida Taufer: *Izbrani listi. Nova obzorja* IV/4. 282–283.

Vodnik, France (ur.), 1980: *Slovenska religiozna lirika*. Celje: Mohorjeva družba.

Zdravec, Franc, 1972: *Zgodovina slovenskega slovstva VII: ekspresionizem in socialni realizem*. Maribor: Založba Obzorja.

Zdravec, Franc, 1974: *Slovenska besedna umetnost v prvi polovici dvajsetega stoletja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Zdravec, Franc, 1999: *Slovenska književnost II: moderna – ekspresionizem – socialni realizem*. Ljubljana: DZS.

Župančič, Jože, 1962: Nove pesmi učiteljice Vide Tauferjeve. *Prosvetni delavec* XII (3. april 1962). 5.

Župančič, Jože, 1966: »Vsak gori in dogori ko sveča ...«: Ob smrti pesnice Vide Tauferjeve. *Nedeljski Primorski dnevnik* XXII (6. november 1966). 3, 10.